

МЕЗЕНЦЕВА

Ольга Олексіївна

khersonskaya@mail.ru

к.е.н., доцент,

Національний авіаційний
університет

УДК 339.544

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ УЧАСТІ КРАЇН У МІЖНАРОДНИХ
ТОРГОВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ НА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНУ
ДІЯЛЬНІСТЬ РІЗНИХ ВИДІВ БІЗНЕСУ

INVESTIGATION OF THE INFLUENCE OF COUNTRIES' PARTICIPATION IN
INTERNATIONAL TRADE ORGANIZATIONS ON FOREIGN ECONOMIC
ACTIVITY OF DIFFERENT TYPES OF BUSINESS

MEZENTSEVA Olha Oleksiivna – PhD in Economics, Associate Professor, National Aviation University

У статті проведено огляд теоретичних основ для визначення впливу міжнародних організацій на зовнішньоекономічну діяльність країн-учасниць. аналіз впливу участі країн у міжнародних торговельних організаціях на прикладі України та її участі в СОТ. Проведено визначення впливу участі в СОТ на обсяги торгових потоків України та оцінку значення отриманих результатів впливу участі України в СОТ для економічної діяльності підприємств. Метою дослідження є визначити вплив вступу країн у міжнародні торговельні організації на їх зовнішньоекономічну діяльність, на прикладі України.

* * *

В статье проведен обзор теоретических основ для определения влияния международных организаций на внешнеэкономическую деятельность стран-участниц. анализ влияния участия стран в международных торговых организациях на примере Украины и ее участия в ВТО. Проведено определение влияния участия в ВТО на объемы торговых потоков Украины и оценку значения полученных результатов влияния участия Украины в ВТО для экономической деятельности предприятий. Целью исследования является определить влияние вступления стран в международные торговые организации на их внешнеэкономическую деятельность.

* * *

Introduction. International trade allows to increase production and final consumption in the country as a whole by redistributing resources and using them more efficiently. Thus, with the increase in trade is expected to increase the specialization of countries.

The purpose is to determine the impact of countries' accession to international trade organizations on their foreign trade activities, as exemplified by Ukraine.

Results. It is small businesses that suffer the most from increased competition and trade diversion as a result of Ukraine's economic integration into international trade with WTO accession. This is due to the fact that they are not able to distribute their goods in different directions of trade, and therefore more vulnerable to the risks arising from changes in trade flows.

Conclusion. A factor that theoretically increases the benefits of trade between countries is the difference in technological efficiency, the initial distribution of natural resources, capital and human capital, and the different preferences of the population. At the same time, increasing distance and other factors, including trade barriers, which have a negative impact on transportation costs, reduce the potential trade benefit. it should be borne in mind that such changes may have an adverse effect on individual businesses. Small businesses are most affected by such changes. This is due to the fact that they are not able to distribute their goods in different directions of trade, and therefore more vulnerable to the risks arising from changes in trade flows.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, торгові потоки, міжнародні торговельні організації

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, торговые потоки, международные торговые организации

Keywords: foreign economic activity, trade flows, international trade organizations

ВСТУП

Міжнародна торгівля дозволяє збільшувати виробництво та кінцеве споживання у країні загалом, за рахунок перерозподілу ресурсів та їх більш ефективному використанню. Таким чином, зі збільшенням торгівлі очікується збільшення спеціалізації країн відповідно до наслідків моделі Рікардо.

Стосовно спеціалізації експорту, – після вступу України до СОТ, десять найбільших категорій товарів збільшили свою частку з 46 % до 73 % у вартості всього експорту України. Цей процес продовжився протягом десяти років, та наразі вже інші десять найбільших

категорій товарів займають 93 % всього експорту України у 2018 р. Це повністю відповідає наслідку з моделі Рікардо.

Водночас, вигода від торгівлі розподіляється не рівномірно по секторам економіки. Відкриття ринків несе в собі як нові можливості, так й загрози для кожної окремої фірми, за рахунок одночасного збільшення потенційного попиту за рахунок нових ринків за межами країни, та конкуренції на цьому новому великому ринку з іншими гравцями. Внаслідок чого менш ефективні фірми покидають сектор, а більш ефективні збільшують об'єми продажів. Таким чином,

вплив відкриття ринків є неоднозначним з погляду фірм та залежить від їх порівняльної ефективності. З погляду споживача відкриття ринків є завжди позитивним явищем, бо збільшує вибір товарів та зменшує їх ціну через збільшення конкуренції між фірмами.

Постановка завдання: визначити вплив вступу та участі у міжнародних торговельних організацій на зовнішньоекономічну діяльність на прикладі України.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ – визначити вплив вступу країн у міжнародні торговельні організації на їх зовнішньоекономічну діяльність, на прикладі України.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Під час дослідження використовувались методи аналізу, синтезу, порівняння, класифікації, формалізації, системного аналізу, економіко-математичного моделювання та метод *ceteris paribus*. Для дослідження впливу участі в СОТ на спеціалізацію експорту та структуру імпорту було застосовано методи аналізу та класифікації, за якого всі торгові потоки були розподілені на групи товарів, а також метод порівняння у зіставленні структур торгових потоків у різні роки.

РЕЗУЛЬТАТИ

Існує два основних способи вимірювання ймовірності згорання експорту фірмою: за допомогою функції виживання та показником безпеки. Характер функції виживання може бути виражений наступним чином: використовуючи статистичні методи аналізу виживання, тривалість може бути змодельована як послідовність умовних ймовірностей, що торговельні відносини тривають після t періодів, враховуючи, що вона вже вижила протягом t періодів. Аналогічно, функція безпеки – це ймовірність того, що фірма закrije свої експортні операції після періоду t , враховуючи той факт, що вона збереглася до тих пір.

Нехай T - невід'ємна випадкова величина і означає час до події припинення експорту. Тоді функція виживання має наступний вигляд:

$$S(t) = Pr(T \geq t).$$

У період $t = 0$, $S(t) = 1$ і знижується (у напрямку 0), коли t підвищується.

Функція безпеки (митцева частота відмов):

$$h(t) = Pr(T = t | T \geq t).$$

Функція може приймати значення від 0 до нескінченності. Чим нижче рівень ризику, тим менше ризик згорання експорту в даний момент часу.

Для оцінки ймовірності згорання експорту і тривалості події дослідники використовують два основних підходи: параметричні та непараметричні моделі.

Найпростішим і найбільш часто використовуваним є непараметричний метод-процедура Каплана-Мейера. Гранична оцінка Каплана-Мейера функції виживання, а саме ймовірність продовження безперервного експорту фірми щонайменше t років:

$$\hat{S}(t) = \prod_{j|t_j \leq t} \left(\frac{n_j - d_j}{n_j} \right),$$

де n_j – кількість фірм, що вижили до часу t_j .

d_j – кількість фірм, що припинили експорт у час t_j .

Аналогічно, непараметричне обчислення функції безпеки:

$$\hat{h}(t) = \frac{d_j}{n_j}$$

Параметричні моделі дозволяють оцінити ймовірність виникнення події в залежності від різних факторів. Найбільш популярною напівпараметричної моделлю є пропорційна модель безпеки Кокса (Cox-Proportional Hazard model). Вона оцінює коефіцієнт часткової правдоподібності на основі концепції функції безпеки. Стандартне рівняння моделі пропорційної безпеки:

$$h\{(t), X_t\} = h_0(t) * exp(X_t, \beta),$$

де X_t – набір незалежних змінних, $h_0(t)$ – базовий рівень безпеки

Базовий рівень безпеки позначає рівень ризику, коли всі незалежні змінні дорівнюють нулю. Бета для змінних – це різниця безпеки для суб'єктів у періоді t порівняно з суб'єктами у вихідному стані або часу = 0, коли всі інші випадкові величини залишаються постійними. Його основною перевагою для дослідників є відсутність припущень про форму базової функції ризику. Однак це зручність значною мірою залежить від припущення, що базова функція безпеки, їх структуру залежності тривалості, може бути відокремлена від індивідуальної конкретної невід'ємної функції випадкових величин. Отже, функція випадкових величин масштабує базову функцію вижив з постійним фактором, незалежним від часу виживання. Якщо дані не узгоджуються з цим припущенням, модель – не визначена. Щоб уникнути такого упущення у нашому аналізі, ми використовуємо розширену модель, що додає залежну від часу змінну. Функція полягає в наступному:

$$h\{t\} = h_k(t) * exp(\beta_1 x_1 + \beta_2 x_2),$$

де коефіцієнт безпеки в момент часу t залежить від значення X_2 .

Усі залежні від часу випадкові величини є внутрішніми залежними від часу змінними. Це означає, що зміна випадкових величин з плином часу пов'язана з поведінкою конкретної фірми. Коефіцієнт для змінюваної у часі випадкової величині (β_2) відповідає зміні коефіцієнта безпеки для суб'єктів, яке буде відбуватися під час кожної одиничної зміни у часі, коли інші змінні у моделі залишаються постійними.

Набір незалежних змінних в нашій моделі включає в себе загальну факторну продуктивність, розмір фірм, вік фірм, тривалість експорту, кількість напрямів торгівлі, інтенсивність торгівлі, географічне поширення та основний регіон, промисловість.

Для нашого аналізу ми використовуємо панельний набір даних з даними рівня фірми, наданими Державною службою статистики України. Дані обмежені і доступні тільки за запитом. Спочатку набір даних містив 4 578 526 спостережень за 12 років (2001-2013 рр.). Однак лише 663 612 з них (89 507 компаній) були призначені для експортерів, а 89 405 фірм (661 116

спостережень) представили відповідні дані.

У нашому випадку кількість напрямів торгівлі була розрахована як загальне число країн призначення для кожної фірми протягом конкретного року. Ми припускаємо, що велика маржа матиме значний позитивний вплив на ймовірність виживання фірм у нашій вибірці.

Інтенсивність торгівлі відповідає загальному обсягу експорту для кожної фірми щороку. Не дивно, що ми очікуємо значного позитивного впливу на тривалість експорту. Згідно з літературою інтенсивна маржа повинна мати більш високу величину, ніж велика маржа для країн, що розвиваються [9]. У наших моделях ми використовуємо цей параметр у логарифмічній формі.

Для розрахунку регіонального поширення ми розглядаємо світової географічний регіональний розкол (США і залежні від них країни, Азія, Африка, Європа (виключаючи країни ЄС), Північна і Південна Америка) плюс країни СНД і ЄС як окремі групи. Також ми поділяємо офшорні країни (за класифікацією МВФ). Повний перелік країн у розбивці по регіонах наводиться в додаванні В.

Після створення регіонів ми розраховуємо частку від загального експорту, яка була поставлена в цей конкретний регіон кожною фірмою у цьому році. Крім того, ми будемо змінну "основний регіон", яка визначає регіон як основний, якщо частка експорту в цей регіон була вище 75 % від загального експорту конкретної фірми у даному році. Ми визначаємо значення "немає основного регіону" в тому випадку, якщо не було такого регіону, де частка експорту була

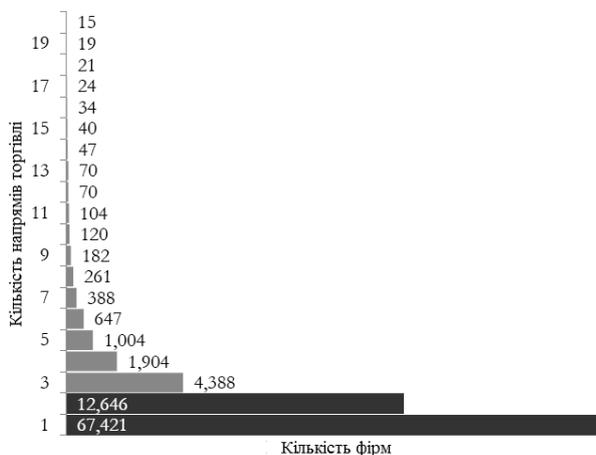

Рис. 1. Розподіл фірм експортерів за кількістю напрямів торгівлі

Динаміка згортань експорту може бути пояснена світовою економічною кризою у 2008 р., та витісненню в подальші роки українських підприємств внаслідок зростання конкуренції на спільному ринку.

Найбільше страждають саме малі підприємства від зростання конкуренції та перенаправлення торгових потоків внаслідок економічної інтеграції України у міжнародну торгівлю зі вступом в СОТ. Це пов'язано з тим, що вони не мають змогу розподіляти свої товари по різних напрямкам торгівлі, а отже більш вразливі ризикам, що виникають через зміну торгових потоків.

вище 75 %.

Оскільки Україна мала спеціальні торгові угоди з країнами СНД, ми припускаємо, що в період дослідження було безпечніше експортувати саме в цей регіон. Крім того ми припускаємо, що торгівля з країнами ЄС також має підвищити ймовірність виживання експорту.

Ми також контролюємо різні конкретні характеристики фірми, такі як вік і розмір фірми. Розмірні групи визначаються Законом України "Про внесення змін в Закон України" Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" (у частині вдосконалення окремих положень) " № 2164-VIII [2], де:

- Малі фірми: 10-50 співробітників;
- Фірми середнього розміру: 51-250 працівників;
- Великі підприємства: понад 251 людини.

Ми очікуємо, що більший розмір фірми позитивно корелює з її ймовірністю виживання експорту.

Абсолютна більшість фірм співпрацювало з 1 або 2 країнами і лише 10% фірм в даних співпрацювали з 3 або більше країнами одночасно (рис. 1).

Результати показують, що за інших рівних умов ймовірність виживання експорту збільшується з розміром фірми. У перший рік експорту 20 % малих фірм припиняють свою зовнішньоторговельну діяльність, в той час як для великих фірм ця сума значно нижча: близько 13 % для середніх підприємств і 10 % для великих компаній. Половина малих фірм зникає з міжнародного ринку після 4-го року експорту, в той час як середні підприємства виживають близько семи років, а крупні фірми-дев'ять років (рис. 2).

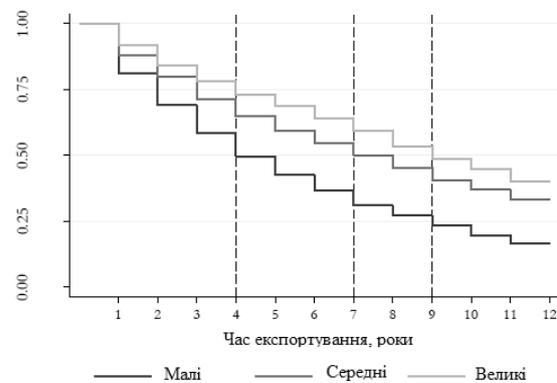

Рис. 2. Застосування функції виживання експорту до трьох груп фірм різних за розміром

ВИСНОВОК

Фактором, що теоретично збільшує вигоду від торгівлі між країнами є різниця у технологічній ефективності, початковому розподілу природних ресурсів, капіталі та людському капіталі, різних вподобаннях населення. Водночас збільшення відстані та наявність інших факторів, включно з торговельними бар'єрами, що негативно впливають на транспортні витрати, зменшують потенційну вигоду від торгівлі.

Для зменшення торговельних бар'єрів країни об'єднуються в міжнародні організації різного ступеня торговельної інтеграції, починаючи від підписання пре-

ференційних торгових угод закінчуючи спільним ринком чи економічним союзом. Участь у таких організаціях повинна збільшувати рівень торгівлі між учасниками. Водночас така участь може негативно вплинути на торгові потоки з країнами за межами таких організацій.

Такі зміни у структурі торгових потоків покращує використання та розподіл ресурсів загалом. Та одночасно потрібно мати на увазі, що такі зміни можуть мати негативний вплив на окремі підприємства. Найбільше потерпають від таких змін малі підприємства. Це пов'язано з тим, що вони не мають змогу розподіляти свої товари за різними напрямками торгівлі, а отже, більш вразливі до ризиків, що виникають через зміну торгових потоків.

Список використаних джерел

1. Edmond Ch., Midrigan V., Yi Xu D. *Competition, markups, and the gains from international trade*. *American Economic Review* 105.10.2015. pp. 3183-3221.
2. Enciso A. *War, Power and the Economy: Mercantilism and state formation in 18th-century Europe*. Routledge, 2016.
3. Esposito P. *Trade creation, trade diversion and imbalances in the EMU Economic Modelling* 60. 2017. pp. 462-472.
4. Feenstra R. *Advanced international trade: theory and evidence*. Princeton university press, 2015. Chs. 2-4.
5. Felbermayr G., Grossmann V., Kohler W. *Migration, international trade, and capital formation: Cause or effect? Handbook of the economics of international migration*. North-Holland, 2015. Vol. 1. pp. 913-1025.
6. Goldstein J., Tomz M., Rivers D. *Institutions in International Relations: Understanding the Effects of the GATT*

and the WTO on World Trade. International Organization, 2007. pp. 37-67.

7. Golub S., Hsieh S. *Classical Ricardian theory of comparative advantage revisited*. *Review of international economics*, 2000. pp. 221-234.

8. Gray J. *Domestic capacity and the implementation gap in regional trade agreements*. *Comparative Political Studies*, 2014. pp. 55-84.

References

1. Edmond Ch., Midrigan V., Yi Xu D. *Competition, markups, and the gains from international trade*. *American Economic Review* 105.10.2015. pp. 3183-3221.
2. Enciso A. *War, Power and the Economy: Mercantilism and state formation in 18th-century Europe*. Routledge, 2016.
3. Esposito P. *Trade creation, trade diversion and imbalances in the EMU Economic Modelling* 60. 2017. pp. 462-472.
4. Feenstra R. *Advanced international trade: theory and evidence*. Princeton university press, 2015. Chs. 2-4.
5. Felbermayr G., Grossmann V., Kohler W. *Migration, international trade, and capital formation: Cause or effect? Handbook of the economics of international migration*. North-Holland, 2015. Vol. 1. pp. 913-1025.
6. Goldstein J., Tomz M., Rivers D. *Institutions in International Relations: Understanding the Effects of the GATT and the WTO on World Trade*. International Organization, 2007. pp. 37-67.
7. Golub S., Hsieh S. *Classical Ricardian theory of comparative advantage revisited*. *Review of international economics*, 2000. pp. 221-234.
8. Gray J. *Domestic capacity and the implementation gap in regional trade agreements*. *Comparative Political Studies*, 2014. pp. 55-84.